

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ДИСКУРСІ ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК

І. О. Лисоконь,

асистент кафедри соціальної педагогіки
і соціальної роботи Криворізького
державного педагогічного університету

Н. А. Шелудякова,

здобувачка вищої освіти кафедри соціальної
педагогіки і соціальної роботи Криворізького
державного педагогічного університету

РОЗВИТОК ВИЩОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРИКО- ПЕДАГОГІЧНИЙ НАРАТИВ

Розвиток освіти примушує прогресивне суспільство до розгалуження сфер та наукових галузей, не виключенням є соціальна сфера. Однак основними проблемами соціальної сфери є не лише проблема поняттєво-категорійного апарату або галузевої приналежності, а й питання підготовки кваліфікованих фахівців.

Активно питання розвитку соціальної освіти розробляються Р. Вайнола, Ю. Галагузовою, С. Григор'євим, В. Жуковим, І. Зимньою, Р. Козубовським, І. Лавриненком, І. Лисоконем, Т. Рудневою, О. Холостовою і т. д. Предметом наукових праць з дослідження поняття та феномену «соціальна робота» є у таких дослідників як В. Бочарова, І. Зверева, А. Капська, А. Малько, В. Огнев'юк, Р. Овчарова, П. Павленок, В. Полтавець, І. Савельчук, Т. Семигіна, С. Тетерський та інші.

В межах цієї наукової розвідки зауважимо, що під поняттям «соціальна освіта» розуміємо «систему професійної підготовки фахівців у вищій школі, яка в процесі навчання дозволяє здобувачеві вищої освіти оволодіти необхідними компетентностями та здатністю вирішувати актуальні соціальні, психосоціальні та соціокультурні проблеми у процесі надання соціальних послуг особі під час кризових ситуацій або соціалізації в новому середовищі» [2, с. 16-17].

З історії педагогіки відомо, що на українських землях процес активної розбудови вищої освіти починається з XVI століття, а саме з заснування Греко-слов'янської академії на Волині. Основою концепцією, яку К. Острозький заклав при заснуванні академії є вища освіта за античною ідеєю «семи вільних мистецтв» [1, с. 94]. Важливо відзначити, що переважну більшість «семи вільних мистецтв» складали суспільні дисципліни, а саме: граматики, діалектика, музика та риторика. На нашу думку антична ідея побудови освіти передбачає підготовку саме фахівців для суспільної сфери, за часів Античності їх називали мислителями.

Не можна оминати увагою ідеї національного відродження, які у 2½ XIX століття поширюються на українських землях. Як відомо першим етапом відродження є академічний. Академічний етап яскраво відображає прагнення до розвитку освітнього та наукового потенціалу українського етнічного регіону. Яскравими прикладами академічного етапу є відкриття нових закладів освіти (Чернігівський колегіум 1700 рік, Харківський колегіум 1721 рік та Переяславський колегіум 1738 рік), розвиток українознавчих студій (відкриття першої кафедри української історії при Львівському університеті у 1848 рік), прагнення української інтелігенції до відродження та поширення національної культури тощо.

Наступним важливим етапом у розвитку соціальної освіти в Україні ми вважаємо радянську добу. По-перше, зазначимо, що в СРСР ідеологія життя була цілісною і поширювалася на всі сфери суспільного життя, включно з освітою. Понад 90% сучасного українського простору складають радянські надбання. Однак розвиток освіти та активна науково-технічна діяльність призвели до появи систем ступенів, кваліфікацій, звань тощо. Безпосередньо за радянських часів університети почали готувати кадри саме для окремих галузей. Планова економіка УРСР та постійні потреби народного господарства сприяли появі нових профілів, які готувалися на базі інститутів новостворених факультетів, кафедр, відділів, кафедр, лабораторій. Так, з 1960-х років почали з'являтися в галузі професії, пов'язані з соціальною роботою. Цілком закономірним вважаємо процес розвитку соціальної освіти саме за радянських часів, оскільки СРСР проголошував себе соціальною державою і за такої умови розвиток соціальної сфери є однією із пріоритетних.

Заключним етапом розвитку освіти як галузі стало здобуття Україною незалежності у 1991 році. З моменту проголошення незалежності українська вища освіта вийшла на самостійний шлях і зараз переживає власну трансформацію, зокрема й соціальна освіта. Соціальна освіта як напрям національної освітньої доктрини сформована далеко не в усіх країнах, навіть у країнах Європи. Якщо взяти як приклад Західну Європу, то соціальна робота виникла в кінці XIX століття і продовжує розвиватися, повністю спираючись на гуманістичну модель. Тим, часом у країнах Східної та Центральної Європи зародження професійної соціальної роботи почалося в 1950-х роках і базувалося на засадах ідеї та ідеології.

За статистичними даними оприлюдненими Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [3, с. 24]:

- здійснюють підготовку фахівців за галуззю знань 23 Соціальна робота – 135 закладів освіти;

- здобувають освіти за галуззю знань 23 Соціальна робота – 8732 особи, з них: за спеціальністю 231 Соціальна робота – 7155 осіб, а за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення – 1577 осіб.

В Україні розвиток соціальної роботи має давнє історичне коріння (філантропія, народолюбство, народовці), легалізація соціальної роботи як наукової спеціальності в різних сферах почалася близько 10 років тому і триває до сьогодні. Для України надзвичайно важливими є економічна підтримка в

соціальной сфері, визначення стратегії розвитку соціальної політики на найближчі 10 років, стандартизація системи підготовки соціальних кадрів, стандартизація соціальних послуг за напрямком, сферою або переліком. Незважаючи на законну присутність соціальних працівників у всіх сферах суспільного життя, які здобувають професійну підготовку в спеціальних галузевих університетах, коледжах або їх структурних відділеннях, соціальна освіта в Україні переживає складний період свого становлення.

Висновки. Розвиток освітнього середовища в Україні, як і в більшості держава, триває постійно. Галузеві напрями розвитку вищої освіти нині є популярним предметом дослідження. Існує багато досліджень педагогічної, аграрної, юридичної освіти і дуже мало наукових доробків з питань розвитку соціальної освіти. Однак освіта є одним із основних соціальних інститутів, і тому існує певна кореляція між освітою та її соціальною місією. Багаторічний досвід вітчизняної вищої освіти дозволяє здійснити припущення, що соціальна освіта в Україні фактично існує і перебуває в процесі свого організаційного оформлення в певну галузь, спеціальність, спеціалізацію.

Подальші перспективи дослідження полягають у дослідженні сутності та змісту базових і похідних понять соціальної роботи, аналізі нормативно-правового забезпечення у реалізації освітньої політики України з питань розвитку концепції соціальної освіти.

Література

1. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 1 (52), 2016. С. 93-97.
2. Лисоконь І. Теоретичний аналіз актуальних питань вищої соціальної освіти України в освітологічному дискурсі. Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери [монографія] / авт. кол. Т. Василюк, І. Лисоконь, І. Размолодчикова, І. Шимко; упоряд. І. Лисоконь. Кривий Ріг: КДПУ, 2022. С. 7-50.
3. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2021 рік / за заг. ред. С. Квіта. Київ : НАЗЯВО, 2022. 232 с.